

A Nemzeti Fejlesztési Terv agrár- és vidékfejlesztési fejezete helyzetelemzés részanyagának véleményezése

Magyarország az EU-csatlakozással több anyagi forráshoz juthat. Egyik ilyen lehetőség a Strukturális Alapokba tartozik, mely hozzájárul az agrárstruktúra és a vidékfejlesztés finanszírozásához.

A Strukturális Alapok fogadására való felkészülés tervezésében jelenleg az egyik fontos feladat a **Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT)** kidolgozása. Ez több szakaszban történik, úgymint helyzet-elemzés, stratégia elkészítése, operatív programok kidolgozása, a végrehajtás intézményi rendszerének kialakítása, az NFT Kormány általi elfogadtatása. A munka során folyamatosan egyeztetni kívánunk a társadalmi szervezetekkel és régiókkal. Az NFT koordinálását a

Gazdasági Minisztérium végzi, az FVM-en belül pedig a Közgazdasági Főosztály.

Elkészült az NFT agrár- és vidékfejlesztés fejezetének a helyzetelemzést tartalmazó anyaga, melyet Egyesületünknek megküldtek véleményezésre.

A kialakult rendünknek megfelelően a szakosztályoknak, mint szakértői csoportoknak, megküldtük az erdészetre vonatkozó részt azzal, hogy az észrevételeket és javaslatokat tegyék meg, sajnos most is a szokásos rövid határidő állt rendelkezésünkre. Az FVM-nek megküldött anyagban a vastagon szedett sorokkal a szakosztályaink kiegészítő javaslatait jelöltük.

lett törlendő) nem lehet gazdaságosan, zárt erdőként kezelni.

A gyenge közbiztonság jele, hogy az erdőben a falopások miatt évről évre igen jelentős kár keletkezik.

Az erdőgazdálkodás multifunkcionális tevékenység, egyszerre szolgál gazdasági, védelmi és jóléti célokat. Elsődleges funkció szerint a magyarországi erdők mintegy 80%-a gazdasági rendeltetésű, 15–20%-a védelmi, 5%-a közjóléti és egyéb rendeltetésű. **Az elsődleges rendeltetéseken belül a védelmi rendeltetések aránya nő. A természetvédelmi és honvédelmi rendeltetések következetes átvezetése után a gazdasági erdők aránya 70% lesz. Ez az arány középtávon (3–5 év) beáll.**

1994 és 1999 közötti évi átlagban 6483 ha erdőtelepítés történt, bár a telepítési volumen ebben az időszakban igen dinamikus módon növekedett (1994-ben 2874 ha, 1999-ben 8707 ha volt), de még az utolsó évben is elmaradt a hosszú távú programban tervezettől. Az erdőtelepítések 90–95%-a magántulajdonosokra jutott.

A hosszú távú erdőtelepítési program az 1991-től számított első ütemben 150 ezer hektár, a második ütemben (2005-től) 630 ezer ha új erdő telepítését irányozza elő. Az elsődleges rendeltetés a tervezett erdők 75%-ában gazdasági, 25%-ában védelmi célú. Megvalósításával 2,5 millió ha lehet az erdőterület, az erdősültség pedig elérheti a 27%-ot.

Az évenkénti fakitermelés enyhén növekvő. A bruttó kitermelés 1994-ben 5,7 millió köbméter, 1999-ben 6,9 millió köbméter volt. A fakitermelésben az állami erdészetek aránya csökken, 1994-ben még 75,6, 1999-ben 59,7% volt. A kitermelt **fatér fogat** (fatömeg) közel 60%-a iparifá, 1999-ben a kitermelt fa 66%-át keménylombos, 23,6%-át lágylombos fajok adták, a fenyőfélék részesedése 10,4% volt.

Az erdőgazdálkodás a korábbi évtizedekben mindig magában foglalta a természetvédelmet. Az 1996-os törvényi szabályozás különválasztotta ezeket az összetartozó tevé-

Agrár- és vidékfejlesztés (Helyzetelemzés a Nemzeti Fejlesztési Tervhez)

1.1.7. Erdőgazdálkodás

Az ország területének közel 20%-a erdészeti hasznosításban áll. A tényleges terület 1994-ben 1713 ezer ha, 1999-ben 1798 ezer ha volt (KSH szerint az erdő művelési ágban lévő terület 1994-ben 1766 ezer ha, 1999-ben 1759 ezer ha volt). Az ország erdősültsége európai összehasonlításban alacsony, de különbözik az erdők fajok szerinti megoszlása is. Míg az EU országokban a fenyőfélék dominálnak, addig hazánkban a terület 85%-át lombos fajok foglalják el. A faállományok élőfakészlete és növedéke, a fakitermelés egy hektár erdőterületre vetített mennyisége meghaladja az EU átlagát. Az EU-ban az erdőterv szerinti kezelt erdők aránya 60%, hazánkban a teljes erdőterületen erdőterv szerinti gazdálkodás folyik. Az állami erdők aránya Magyarországon 59%, az EU-ban 21%.

Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LVI. törvény kellő jogi védettséget nyújt az erdőknek. Hangsúlyozza az őshonos fajok előtérbe helyezését az erdőfelújításokban és erdőtelepítésekben. Az őshonos lombos fajok jelenleg a faállománnyal borított terület 57%-át foglalják el.

A rendszerváltást követően mintegy 700 ezer ha erdő került magántulajdonba, ami elsősorban erdőtelepítés-

sel mára 755 ezer ha-ra növekedett. A magánerdő-tulajdonosok száma az erdőterület működőképes részén megközelíti a 250 ezer főt, ami a magánerdő-tulajdon elaprózódottságára utal **(1,5 ha/fő)**. Vannak hatályos jogszabályok, melyek megteremtették a társult erdőgazdálkodás jogi hátterét, így az 1994. évi XLIX. törvény az erdőbirtokossági társulatról. A társult erdőgazdálkodás aránya erdőterület alapján számítva 82%.

Az erdők területi megoszlása az országban nem egyenletes, összefüggő nagy erdőtömbök a hegyvidékeken helyezkednek el. Magas az erdősültség a Dunántúlon (Zala, Veszprém, Vas és Somogy megye) és az Északi-középhegységben (Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megye). Az Alföldön az erdők zöme a gyenge minőségű homokterületeken helyezkedik el. Új erdők telepítésére elsősorban az Alföldön van igény **a köztudatban, de komoly erdőtelepítési lehetőségek vannak a hegy- és dombvidéki területeken is.**

Az elmúlt két évtizedben romlott a magyar erdők egészségi állapota, de ez a tendencia megállni látszik. Termőhelyi okok következményeként számolni kell azzal, hogy az Alföldön a száraz, gyenge termőhelyen álló erdők egy részét **(a természetvédelmi elvárások mel-**

kenységeket. Az ország védett területének 47%-a erdő, mely természetvédelmi kezeléséhez szükséges végrehajtási rendeletek máig sem készültek el.

A nagyvad (szarvas, őz, vaddisznó) által okozott kár az erdők felújítását és ezen keresztül a faanyag optimális időben, legnagyobb értéken való kitermelési lehetőségét is veszélyezteti.

Az erdőgazdálkodás gépesítettsége közepes színvonalú. Erdemi gépesítettség csak az állami tulajdonú erdőkhöz kötődően létezik, tíz év meghaladó átlagéletkorú gépparkkal. A magántulajdonú erdők gépesítettsége – egy-két kivételtől eltekintve – gyakorlatilag még megoldatlan. A közeljövőben mindkét terület jelentős fejlesztése szükséges.

Az erdő és erdőgazdálkodás infrastruktúráját jelentő feltáráshálózat alacsony, a teljes erdőterületre vonatkoztatva 3,94 fm/ha, mely gátja a védelmi és rekreációs igények kielégítésének, a kistérségi kapcsolatok és törekvések megvalósításának.

Az elsődleges fafeldolgozás nagy részben műszakilag elavult technológiával dolgozik.

Növekszik a társadalmi igény a rekreációs lehetőségek iránt, ennek kielégítésében az erdő szerepe kiemelkedő, elsősorban a városok közelségében, de kapcsolódva a falusi turizmushoz, ökoturizmushoz.

Az erdészeti és faipari felsőfokú képzés anyagi gondokkal küszködve, de egyre fejlődő, bővülő lehetőségekkel képezi a szakembereket. Az erdészeti kutatás a korábbiaknál szűkebb területen, de az alapfeladatokat ellátva végzi feladatát.

Az erdészeti szakképzés jogilag szabályozott körülmények között, megfelelően folyik. A közoktatás rendszerének rendszerváltás utáni átalakítása az általános műveltség növelésének érdekeit tartotta szem előtt és kevésbé volt figyelemmel a szakképzés érdekeire. Az ágazatnak nincs továbbképzési oktatási rendszere.

Előnyös vonások:

- az erdőgazdálkodás törvényileg szabályozott,
- a teljes erdőterületen erdőterv szerinti gazdálkodás folyik,
- rendelkezünk részletesen kidolgozott, a tárca által elfogadott hosszú távú erdőtelepítési programmal,

- a földhasználatban az erdő arányának (a kedvezőtlenebb adottságú területeken a mezőgazdasági termelés csökkentése) növelése javítja a mezőgazdasági termelés hatékonyságát,

- az ország faanyag-szükségletének hazai forrásból történő egyre nagyobb arányú kielégítése javítja a kereskedelmi mérleget (**ez a pont törlendő**),

- az erdők javítják az ország környezeti állapotát (különösen a védelmi célú erdők, nem kell),

- az erdősítések helyi munkaalkalmat teremtenek, javítják a vidék népességmegtartó képességét,

- az erdei úthálózat tudatos fejlesztésének lehetősége a többcélú, több tulajdonosú erdőgazdálkodás céljainak és a társadalom igényeinek is megfelel,

- fokozódik a társadalmi igény a rekreációs lehetőségek iránt, a kielégítésben az erdő szerepe kiemelkedő, különösen a falusi turizmushoz, ökoturizmushoz kapcsolódva,

- biológiai, műszaki és gazdasági téren is jól képzett szakemberek állnak a feladatok megoldására rendelkezésre.

Hátrányos vonások:

- az ágazat nem rendelkezik a szakma, a Kormányzat és a Parlament által elfogadott Erdészeti Politikával, Erdőstratégiával,

- a magántulajdonú erdők elaprózódtak, a kistulajdonosok nehezen társulnak, a magántulajdonú erdőterület közel felén nem folyik gazdálkodás,

- a falopások komoly erdőkárokat okoznak, elsősorban a magántulajdonú erdőkben,

- a gyenge minőségű faanyag gazdaságos hasznosítási lehetőségei nem tisztázottak,

- a mezőgazdaságilag gazdaságosan nem művelhető termőhelyeken végezhető erdőtelepítések támogatása mélyen alultámogatott, nem ösztönző a magántulajdonosok felé,

- az elsődleges fafeldolgozás esz-közparkja műszakilag elavult, támogatási rendszere gyakorlatilag nincs,

- a nagyvad létszáma nincs összhangban az erdők vadeltartó képességével, emiatt az életközösségek és az erdőgazdálkodók károsodnak,

- az erdőben elhelyezett illegális szemét katasztrofális méreteket öltött,

- az alacsony útfeltártság, amelynek következménye, hogy az erdő-

gazdálkodás csak jelentős környezeti károkkal valósítható meg, és a többcélú erdőgazdálkodás hatékonysága és kistérségi hatása alacsony,

- a rekreációs igények növekedésével egyidejűleg nem növekszik az állam támogatása erre a feladatra,

- az erdő sokrétű szolgáltatásainak nem kis hányadát a társadalom egésze élvezzi, az erdőgazdálkodás finanszírozási forrásösszetételében ez nem tükröződik vissza, sőt az államerdészet kezelői díjat fizet az államkincstárnak,

- az erdőgazdálkodó, kiemelten az államerdészet természetvédelmi feladatokat is ellát és el is akar látni, melyhez hiányoznak a természetvédelem területén a végrehajtási rendeletek és a pénzügyi támogatás,

- nem kedvez a szakképzésnek a finanszírozás módja, a képzési idő lerövidülése, mely a kis létszámú szakmákra, mint az erdészet különösen érvényes,

- az ágazatnak nincs továbbképzési oktatási rendszere,

- az ágazat csak az erdészeti tevékenység alapján kerül megítélésre gazdasági teljesítését illetően (GDP) és nem kerül számbavételre a kapcsolódó tevékenységek pénzügyi és nem pénzügyi közvetett hozama [fafeldolgozás egy része, erdei melléktermékek (méz, faszén stb.), vadászatszervezés, vadhús-kereskedelem, vadhúsfeldolgozás, természetvédelmi tevékenység, ökoturizmus, erdei iskolai oktatás, nagyszámú vidéki, valamint képzetlen munkaerő foglalkoztatása stb.].

**Ismét olvashatjuk a
NYÍRERDŐ Rt. szíves
invitálását a
Vándorgyűlésre.
A hátsó borító belső
oldalán az áprilisi számban a technika ördöge
néhány szót eltüntetett.
Most teljes a szöveg.**